

Ефект (результат) від інвестування в людський капітал полягає у зростанні продуктивності праці; збільшені обсяги ВВП; збільшені доходи населення; піднесенню життєвого рівня населення.

З позиції людського капіталу, як об'єкту інвестування, воно може здійснюється, як із зовнішніх джерел (коштів і ресурсів), так і з внутрішніх (людського потенціалу). Також можна виділити такі інвестиційні ресурси, як державні та приватні. Державні ресурси забезпечують кругообіг людського капіталу через фінансування галузей соціальної сфери з держбюджету. Джерелом приватних інвестицій у людський капітал є, як правило, власні заощадження, які формуються здебільшого за рахунок заробітної плати або запозичених ресурсів (для прикладу кредит на освіту).

Людський капітал — це така категорія, яка не може існувати сама по собі, на її кількісні та якісні характеристики впливають ряд факторів, до яких можемо віднести: рівень доходів; рівень розвитку соціальної сфери; рівень міграції кваліфікованої робочої сили; рівень інвестицій у людський капітал; рівень розвитку ринкових відносин; політика соціального захисту і соціального забезпечення; законодавче забезпечення; державна стратегія соціально-економічного розвитку.

Важливо визнати роль і необхідність інвестування в людину на державному рівні. Недооцінка нагромадження у не речовій сфері загрожує неминучим відставанням економічного і соціального розвитку країни. Великий вплив на формування людського капіталу має розвиток освіти, науки, культури, охорони здоров'я, які складають фундаментальну основу політики соціально орієнтованої держави.

Література

1. Shultz T. Investment in human capital // The American Economic Review. — Vol. 51. — № 1. — (Mar. 1961). — P. 1—17.
2. Беккер Г. С. Человеческое поведение: экономический подход. Избранные труды по экономической теории / Г. С. Беккер. — Пер. с англ. — М.: ГУВШЭ, 2003. — 672 с.
3. Ушенко Н. В. Людський капітал: регуляторні механізми відтворення: Монографія. — Донецьк: ТОВ «Юго-Восток Лтд», 2008. — 288 с.
4. Людський капітал України: стан, проблеми, перспективи відтворення: Монографія: у 2 ч. / В. М. Лич. — К.: КНУБА, 2009. — Ч. 1. — 222 с.
5. Людський капітал України: стан, проблеми, перспективи відтворення: Монографія: у 2 ч. / В. М. Лич. — К.: КНУБА, 2009. — Ч. 1. — 234 с.
6. Макконел К. Р., Брю С. Л. Экономикс: принципы, проблемы, политика / Пер. с англ. — К.: Харгар-Демос, 1993. — 612 с.

Статтю подано до редакції 04.06.11 р.

УДК: 336.71:330.332

Мякишевська О. М.,
старший викладач кафедри банківських інвестицій,
Ганусик Ю. Б.
студент IV курсу, 9 група,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БАНКІВСЬКОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КРЕДИТУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Рассмотрены основные направления исследования теоретических принципов банковского инвестиционного кредитования юридических лиц в отечественной экономической литературе. Предложено определение инвестиционного кредитования и механизма банковского инвестиционного кредитования; рассмотрено содержание и методология классификации функций банковского инвестиционного кредитования; уточнена классификация форм и методов инвестиционного кредитования, определены его характерные особенности.

Ключевые слова: банковское инвестиционное кредитование; механизм банковского инвестиционного кредитования; функции, формы и методы банковского инвестиционного кредитования; характерные особенности банковского инвестиционного кредитования.

Authors consider the basic directions of research of theoretical bases of bank investment crediting of legal bodies in the domestic literature. Definition of investment crediting and the mechanism of bank investment crediting is offered, the sense and methodology of classifications of functions of bank investment crediting is considered, it is specified classification of forms and methods of investment crediting, the circle of its prominent features is defined.

Keywords: bank investment crediting; mechanism of bank investment crediting; functions, forms and methods of investment crediting; prominent features of investment crediting.

Розглянуто основні напрямки дослідження теоретичних засад банківського інвестиційного кредитування юридичних осіб у вітчизняній економічній літературі. Запропоновано визначення інвестиційного кредитування та механізму банківського інвестиційного кредитування; розглянуто зміст і методологію класифікації функцій банківського інвестиційного кредитування; уточнено класифікацію форм і методів інвестиційного кредитування, визначено коло його характерних особливостей.

Ключові слова: банківське інвестиційне кредитування; механізм банківського інвестиційного кредитування; функції, форми та методи банківського інвестиційного кредитування; характерні особливості банківського інвестиційного кредитування.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Для динамічного розвитку економіки сучасної України великого значення набуває теоретичне осмислення інвестиційного кредитування реального сектору економіки, яке стимулює створення нових і модернізацію діючих виробничих потужностей, забезпечує зростання основних макроекономічних показників, рівня та якості життя населення.

Ефективна діяльність підприємств у довгостроковій проекції, забезпечення високих темпів їхнього розвитку та збільшення конкурентоспроможності в значній мірі визначається рівнем інвестиційної активності, обґрунтованістю при виборі форм і методів, ефективністю механізмів інвестиційного кредитування юридичних осіб.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади банківського інвестиційного кредитування розглянуті в працях вітчизняних учених-економістів: І. О. Бланка, М. І. Савлука, О. І. Лаврушина, А. С. Гальчинського, Г. Р. Балаянт, Н. В. Попової, Т. В. Майорової та ін. Однак дане питання належить до найбільш дискусійних сучасної теорії кредиту та потребує подальшого теоретичного осмислення. У вітчизняній економічній літературі відсутня єдина думка стосовно основних категорій банківського інвестиційного кредитування.

Основним завданням, що вирішується у статті, є теоретичне осмислення та визначення категорії інвестиційного кредитування та механізму банківського інвестиційного кредитування юридичних осіб, кола його характерних особливостей; уточнення класифікації форм і методів інвестиційного кредитування, аналіз змісту та методології класифікації функцій інвестиційного кредитування.

У сучасній вітчизняній економічній думці існують численні підходи до визначення банківського інвестиційного кредитування. Г.Р. Балаянт визначає інвестиційне кредитування як комплекс заходів із спрямування кредитних ресурсів на інвестиційні потреби позичальника, які спрямовані на розширене відтворення капіталу, відповідно до принципів банківського кредитування. Тобто, кредит є інвестиційним ресурсом у випадку використання його для розширеного відтворення капіталу позичальника, а також, коли спрямовується на реконструкцію, модернізацію та технічне переозброєння основних фондів [4].

З погляду Н. В. Попової, інвестиційне кредитування можна визначити як фінансування діяльності, направленої на придбання, створення, реконструкцію, модернізацію об'єктів, у результаті чого виникає потік доходів, які забезпечують повернення банківських коштів і оплату за користування ними відповідно до принципів кредитування [4].

На думку Т. В. Майорової, інвестиційне кредитування — це кредитний процес, що включає сукупність механізмів реалізації кредитних відносин в інвестиційній сфері. Ці відносини характеризуються рухом вартості (позичкового капіталу) від кредитора до позичальника та в протилежному напрямку. Їх специфічною особливістю є те, що вони мають інвестиційний характер, а саме:

а) об'єктом такого кредитування виступає не позичальник, а його інвестиційні наміри (інвестиційний проект), отже у кредитора виникає необхідність у детальному аналізі техніко-економічного обґрунтування інвестиційних заходів, що кредитуються;

б) відсоток з інвестиційного кредиту не повинен перевищувати рівень доходності за інвестиціями;

в) строк інвестиційного кредиту залежить від строку окупності інвестицій, отже він може бути коротко-, середньо- та довгостроковим;

г) інвестиційна позичка може бути видана з пільговим терміном відшкодування (на строк реалізації інвестицій), упродовж якого сплачуються лише проценти за кредит, а основна сума боргу відшкодовується у наступні періоди часу [13].

О. Г. Семенюта вважає, що специфічною особливістю інвестиційного кредиту виступає те, що він не може бути використаний як додатковий ресурс, якого не вистачає. Це є причиною того, що погашення даного кредиту може відхилитися від терміну окупності тільки за умови, якщо грошовий потік від даних інвестицій виявиться вищим, ніж передбачений у проекті. В іншому випадку кредит буде використовуватися як ресурс, якого не вистачає, і втратить властивості інвестиційного, тобто такого, який стимулює економічне зростання на мікро- та макрорівні [14].

На думку авторів статті, дані визначення не враховують того, що в сучасній економічній практиці, об'єктом інвестиційного кредитування найчастіше є певні основні засоби, які не створюють додаткового потоку доходів та не є джерелом повернення кредиту. Тому інвестиційне кредитування варто визначити як запозичення кредитором позичальнику, на умовах строковості, платності, повернення, забезпеченості та цільового використання, визначеного кредитною угодою та обґрунтованого інвестиційним проектом, обсягу грошових коштів, які спрямовуються на придбання, реконструкцію, розширення або оновлення основних засобів позичальника.

Інвестиційному кредитуванню властивий широкий спектр функцій: загальних, тобто характерних для всіх видів кредиту, та спеціальних. Різноманітність наукових думок щодо ролі та сутності інвестиційного кредиту обумовлюють неоднозначність у визначенні його функцій.

Сучасні вчені-економісти дійшли певного консенсусу лише у визначенні перерозподільної функції кредиту, сутність якої полягає в перерозподілі матеріальних і грошових ресурсів, не змінюючи їх первинного права власності, між суб'єктами господарювання через кредит. Як зазначає М. І. Савлук, такий перерозподіл не є суто механічним явищем, а має велике економічне значення, а саме:

— кошти, вивільнені в одних ланках процесу відтворення, спрямовуються в інші ланки, що прискорює оборот капіталу, сприяє розширенню виробництва;

— вільні кошти через кредит спрямовують у ті ланки суспільного виробництва, на продукцію яких передбачається зростання попиту, а отже — одержання вищих прибутків;

— можливості для оновлення та модернізації виробничих потужностей, прогресивного коригування всієї структури виробництва, підвищення його ефективності [8].

Щодо функції кредиту, сутність якої полягає в заміщенні готівкових грошей кредитними, науковці так і не дійшли однозначності в її тлумаченні. Б. С. Івасів розглядає дану функцію як емісійну [7], А. С. Гальчинський — як функцію утворення в обороті додаткової купівельної спроможності [18], О. І. Лаврушин — як функцію заміщення справжніх грошей в обороті кредитними операціями [9]. На думку М. І. Савлука, функція кредиту, що реалізується в грошовій сфері, полягає в тому, що кредит забезпечує найкращі передумови для ефективного регулювання обороту грошей в інтересах повного задоволення потреб економіки в платіжних засобах і підтримання достатньої для економічного розвитку стабільності грошей [8].

Деякі науковці визнають також контрольну функцію кредиту, сутність якої полягає в забезпеченні контролю за дотриманням умов та принципів кредиту з боку суб'єктів кредитної угоди. М. І. Савлук, досліджуючи дану функцію, трансформує її в контрольну-стимулюючу. Стимулююча складова даної функції реалізується шляхом визначення відповідних умов кредитування, що включаються в угоду, які самі по собі стимулюють економічну поведінку суб'єктів кредиту — як позичальників, так і кредиторів [8].

Інноваційна функція реалізується через фінансування новітніх за формою і змістом проєктів нематеріального характеру.

Крім уже зазначених функцій, А. С. Гальчинський виділяє такі функції кредиту [18]:

— капіталізації вільних грошових доходів, яка полягає у нагромадженні позичкового капіталу за рахунок реальних збережень фізичних і юридичних осіб і вилученні цих грошових ресурсів зі стану тимчасової бездіяльності;

— грошового обслуговування обігу капіталу в процесі його відтворення, яка передбачає, що завдяки кредитному механізму відбувається нагромадження тимчасово незадіяних капіталів і переінвестування їх у структури, які відчувають нестачу капіталу;

— пришвидшення концентрації та централізації капіталу через використання акцій та облігацій корпоративної форми власності, якій нині належать провідні позиції в економічній системі суспільства;

— кредиту як інструменту макроекономічного регулювання господарських процесів, що відображає антициклічне регулювання ринкової економіки, її структурну корекцію, дефляційну політику, кредитування зовнішньої торгівлі та відповідне редагування платіжного балансу.

Отже, зміст і методологія класифікації функцій інвестиційного кредитування належить до найбільш дискусійних питань сучасної теорії кредиту, яке потребує подальшого теоретичного осмислення. У вітчизняній економічній літературі відсутня і єдина думка стосовно визначення механізму банківського інвестиційного кредитування.

Т. В. Майорова ототожнює механізм банківського інвестиційного кредитування з рядом організаційно-економічних прийомів видачі та погашення позичок. Сукупність цих прийомів як конкретних дій з організації кредитного процесу, його регулювання відповідно до принципів інвестиційного кредитування, визначається як механізм банківського інвестиційного кредитування [13]. На думку авторів, дані визначення не відображають усієї складності та багатоаспектності даного поняття, не розкривають повністю його фінансово-економічну сутність. Під механізмом банківського інвестиційного кредитування варто розуміти комплекс дій щодо залучення банком інвестиційних ресурсів і їхнього розміщення згідно нормам чинного законодавства, принципам і методам кредитування, обраним напрямкам кредитної політики, з одного боку, та ефективного управління портфелем діючих кредитних угод з метою гарантованого отримання заданого рівня прибутку та забезпечення своєчасного повернення кредиту, з іншого боку. Вибір певного механізму банківського інвестиційного кредитування залежить від статусу позичальника, цільового характеру та джерел погашення позички, строку й суми кредиту, виду забезпечення тощо.

Отже, при ухваленні остаточного рішення щодо здійснення інвестиційного кредитування важливе значення має встановлення кінцевої мети кредитування, терміну окупності та ступеня ризикованості даного проекту. Визначений комплекс особливостей обумовлює міру контролю кредитором за фінансовою та господарською діяльністю позичальника, реалізацією ним інвестиційного проекту. З урахуванням основних принципів кредитування, визначено такі характерні особливості інвестиційного кредитування:

1. Комплексна оцінка банком поточної кредитоспроможності позичальника та даної величини в динаміці.

2. Визначення доцільності та ефективності кредитування інвестиційного проекту. Ефективність інвестиційних проектів оцінюється за низкою принципів [13]:

— оцінка повернення інвестованого капіталу повинна здійснюватися на основі показника грошового потоку, який формується за рахунок сум чистого прибутку та амортизаційних відрахувань у процесі експлуатації інвестиційного проекту;

— обов'язкове приведення до теперішньої вартості інвестованого капіталу та сум грошового потоку;

— вибір диференційованої ставки відсотка (дисконтної ставки) у процесі дисконтування грошового потоку для різних інвестиційних проектів.

3. Наявність чітко розробленої кредитної політики та інших внутрішніх документів, координуючих дії персоналу банку щодо роботи з кредитними заявками та портфелем чинних кредитних угод; наявність спеціально підготовленого персоналу банку достатньої кваліфікації.

4. Наявність механізму виявлення, оцінки та управління ризиками інвестиційного кредитування.

Наявність механізму сегментації потенційних позичальників залежно від розміру активів, галузі, досвіду співпраці з банком, спорідненості суб'єкта господарювання з банком або ж з іншими суб'єктами, які мають кредитну заборгованість, і визначення лімітів, обмежень, спеціальних умов кредитування для кожного сегмента.

Сучасній економічній практиці властивий широкий діапазон форм і методів банківського інвестиційного кредитування юридичних осіб, що обумовлено: коливанням потреб підприємств в інвестиційних ресурсах, коливанням інвестиційного потенціалу кредиторів, рівнем кредитоспроможності позичальника та ліквідністю майна, яке пропонується в заставу, регулятивною політикою НБУ, зміною економічної та політичної кон'юнктури в країні та за її межами.

Банківські інвестиційні кредити класифікуються за критеріями, характерними для всіх видів кредитів (рис. 1). У той же час, їм властиві певні особливості внаслідок специфіки та змісту інвестиційного кредитування.

Сума, термін, умови надання та погашення, ставка відсотку, розмір комісійної винагороди та інші умови кредитування встановлюються індивідуально, залежно від кредитоспроможності позичальника, його кредитної історії характеру застави, вартості ресурсів для фінансово-кредитної установи тощо.

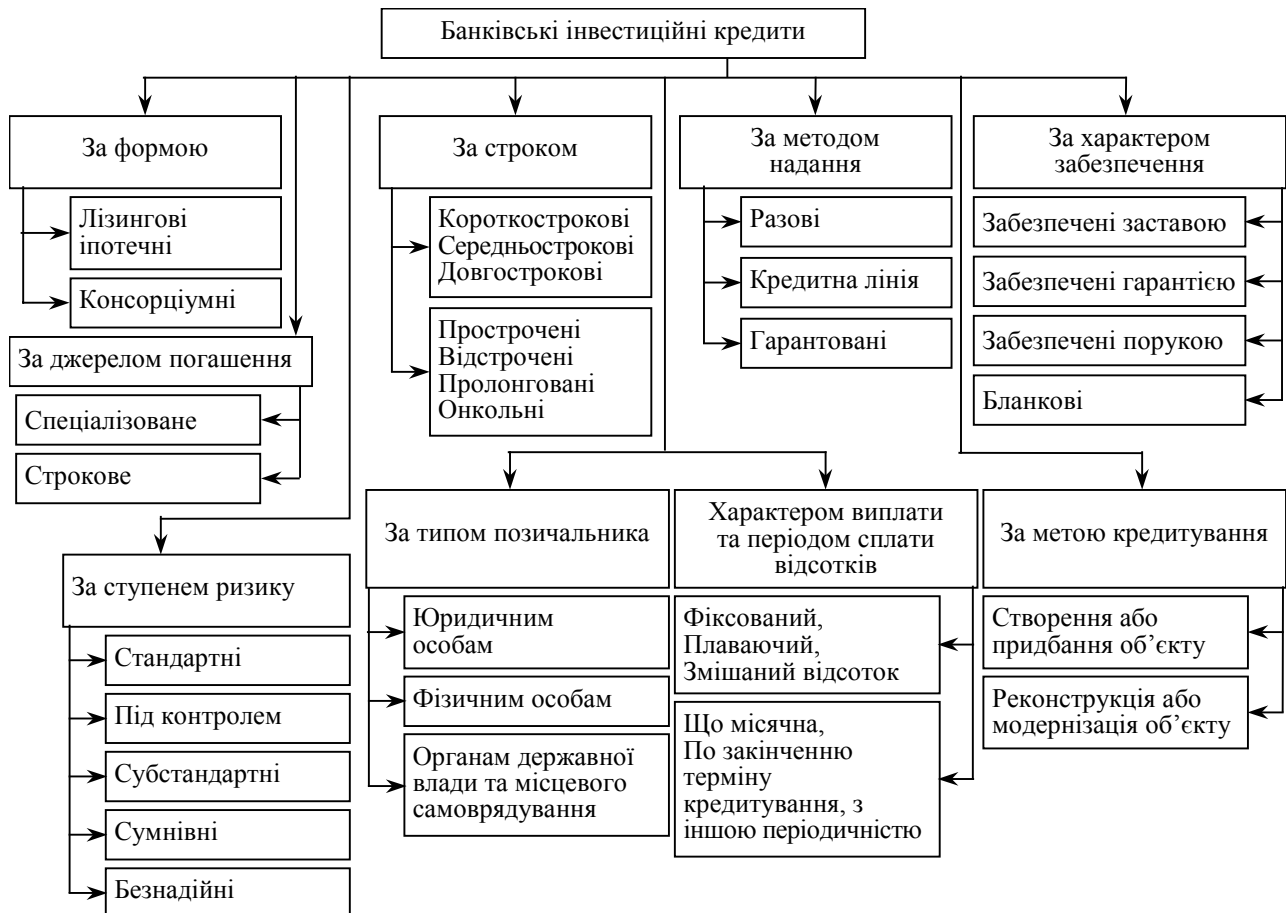

Рис. 1. Класифікація банківських інвестиційних кредитів

В сучасних умовах економічної нестабільності банки ведуть зважену політику інвестиційного кредитування. Щоб отримати кредит на реконструкцію, модернізацію, оновлення чи придбання основних засобів, у більшості випадків юридичній особі замало мати ефективний бізнес-розрахунок проекту. Необхідною передумовою його отримання є стабільний прибуток від операційної діяльності, який виступає основним джерелом погашення відсотків і вагомим джерелом погашення кредиту. У деяких випадках інвестиційне кредитування взагалі не створює додаткового потоку доходів і не є джерелом повернення кредиту (придбання юридичною особою цілісного майнового комплексу для влаштування бази відпочинку для співробітників, оновлення парку автотранспорту).

На думку авторів, банківське інвестиційне кредитування за критерієм джерела погашення варто класифікувати на строкове та спеціалізоване.

Первинним джерелом погашення строкових інвестиційних кредитів, які надаються на реконструкцію, модернізацію, придбання та технічне переозброєння основних засобів позичальника, є грошовий потік, який утворюється внаслідок операційної діяльності позичальника, вторинним — ліквідна застава. В даному випадку об'єктом інвестиційного кредитування виступає саме позичальник, а не його інвестиційні наміри, тому ставка відсотку за таким кредитом залежить, у першу чергу, від вартості ресурсів для кредитора та заданого рівня маржі, а не від рівня рентабельності інвестиційного проекту. Строк кредитування встановлюється залежно від міри прийняття на себе ризиків установою-кредитором, тобто залежно від характеру кредитної політики.

Спеціалізоване кредитування, як метод банківського інвестиційного кредитування, характерне тим, що основним джерелом погашення кредиту є грошовий потік, який генерує інвестиційний проект, а не основне виробництво підприємства. Спеціалізоване кредитування відповідає таким характеристикам:

- позичальником є організація, яке створюється спеціально для фінансування або експлуатації фізичних активів;
- позичальник володіє невеликими іншими матеріальними активами, або не володіє ними взагалі та не веде іншої діяльності, таким чином, не має значної самостійної можливості виплати кредитної заборгованості, окрім доходів від фінансованих через механізм спеціалізованого інвестиційного кредитування активів;
- умови зобов'язання надають кредитору значний ступінь контролю над активами та доходами, які вони приносять.

У площині спеціалізованого кредитування вважають за необхідне виокремити:

1) проектне кредитування — метод фінансування будівництва або придбання та монтажу обладнання, якому властиве погашення заборгованості за рахунок грошових потоків, генерованих від реалізації проекту, який фінансується;

2) об'єктне кредитування — метод фінансування придбання фізичних активів (літаків, суден, автопарків, потягів), якому властиве погашення кредитної заборгованості за рахунок грошових потоків, генерованих певними активами, які були профінансовані або заставлені на користь кредитора. Основним джерелом таких грошових потоків можуть бути контракти оренди чи лізингу з однією або кількома третіми сторонами. У випадку кредитування підприємства, операційна діяльність якого дозволяє погашати заборгованість незалежно від доходу від закладених активів, вимога повинна бути класифікована як строкове інвестиційне кредитування;

3) кредитування нерухомості та земельних ділянок, за якого перспективи погашення заборгованості та відшкодування ризиків залежать, у першу чергу, від грошових потоків, генерованих активами. Основним джерелом потоків виступають, як правило, лізингові або орендні платежі, продаж активу;

4) кредити на придбання інших підприємницьких фірм.

Спеціалізоване кредитування у багатьох випадках здійснюється на консорціумній основі, з огляду на потребу в інвестиційних ресурсах для реалізації великих проектів і диверсифікації ризиків. Здійснення консорціумного кредитування регламентується Цивільним і Господарським кодексом тощо. За принципами формування банківського консорціуму виділяють [10]:

- приватне (клубне) розміщення — банки-учасники визначені заздалегідь, і є традиційними кредиторами або партнерами позичальника;
- відкрите (публічне) розміщення — учасником консорціуму може бути будь-який банк, що відповідає рамочним умовам консорціуму, та згідний із визначеними умовами кредитування.

Для позичальника процедура отримання банківського інвестиційного кредиту на консорціумній основі передбачає більш ускладнену підготовчу процедуру та детальніше опрацювання всіх аспектів інвестиційного проекту. Найприйнятнішим для підприємства в таких умовах є делегування функцій попереднього погодження параметрів угоди на банк-організатор фінансування зі сплатою комісійної винагороди за надання організаторських і консультативних послуг, тому роль організатора консорціуму найякісніше може бути реалізована банком — стратегічним партнером підприємства. Як зазначають фахівці-практики, вибір банку-організатора для позичальника та входження в консорціум, організований банком, який професійно працює на ринку інвестиційного кредитування, для банків-учасників є основними складовими успішної співпраці [10]. Крім того, для успішної практичної реалізації консорціумного кредитування, банк-організатор повинен максимально ретельно проробити загальну схему взаємодії всіх учасників, для того щоб запропонувати іншим банківським установам вже ґрунтовно опрацьований ринковий продукт.

Розвитку спеціалізованого, більш ризикованого для банків аніж строкове інвестиційне кредитування, в Україні перешкоджають фактори, серед яких основними є: недостатньо сприятливий інвестиційний клімат, відсутність економічної, політичної та ринкової стабільності, яка дозволяла б розраховувати на погашення заборгованості за рахунок майбутніх доходів від проекту, обмеженість ресурсів, які могли б бути використані для масштабного фінансування капіталомістких проектів, низька кваліфікація учасників спеціалізованого кредитування та брак досвіду тощо.

Висновки та пропозиції. Відповідно до основних завдань, вирішення яких було поставлено за мету при написанні статті, варто зробити такі висновки та пропозиції:

1. Інвестиційне кредитування визначено як запозичення кредитором позичальнику, на умовах строковості, платності, повернення, забезпеченості та цільового використання, визначеного кредитною угодою та обґрунтованого інвестиційним проектом, обсягу грошових коштів, які спрямовуються на придбання, реконструкцію, розширення або оновлення основних засобів позичальника.

2. Зміст і методологія класифікації функцій інвестиційного кредитування належить до найбільш дискусійних питань сучасної теорії кредиту, яке потребує подальшого теоретичного осмислення.

3. Під механізмом банківського інвестиційного кредитування запропоновано розуміти як комплекс дій щодо залучення банком інвестиційних ресурсів та їхнього розміщення згідно нормам чинного законодавства, принципам і методам кредитування, обраним напрямкам кредитної політики, з одного боку, й ефективного управління портфелем діючих кредитних угод з метою гарантованого отримання заданого рівня прибутку та забезпечення своєчасного повернення кредиту, з іншого.

4. Визначено коло характерних особливостей інвестиційного кредитування:

— комплексність оцінки поточної кредитоспроможності позичальника та даної величини в динаміці;

— визначення доцільності та ефективності кредитування інвестиційного проекту;

— наявність кредитної політики та інших внутрішніх документів, координуючих дії персоналу банку щодо роботи з кредитними заявками та портфелем чинних кредитних угод; наявність спеціально підготовленого персоналу банку достатньої кваліфікації;

— наявність механізму виявлення, оцінки та управління ризиками інвестиційного кредитування;

— наявність механізму сегментації потенційних позичальників залежно від розміру активів, галузі, досвіду співпраці з банком, спорідненості суб'єкта господарювання з банком або ж з іншими суб'єктами, які мають кредитну заборгованість, та визначення лімітів, обмежень, спеціальних умов кредитування для кожного сегмента тощо.

6. Кредити банків, спрямовані на фінансування інвестиційної діяльності, класифікуються за різними критеріями, такими як форма кредитування, термін погашення, методи надання, характер виплати відсотків, характер забезпечення, цілі і напрямки використання. Запропоновано виділити за критерієм джерела погашення строкове та спеціалізоване банківське інвестиційне кредитування. В площині спеціалізованого кредитування запропоновано виокремити: проектне кредитування, об'єктне кредитування, кредитування нерухомості та земельних ділянок, кредити на придбання інших підприємницьких фірм.

Література

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // *Голос України*. — 2003. — № 49—50.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // *Голос України*. — 2003. — № 45—46, 47—48.
3. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу// <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14>
4. *Балаєнт Г. Р.* Кредитування інвестиційних процесів в умовах становлення і розвитку ринкових відносин: Автореферат дисертації на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.04.01 / Тернопільський державний економічний університет. — Тернопіль, 2010. — 19 с.
5. *Бланк І. А.* Основи фінансового менеджменту / Бланк І. А. — К.: Ельга, Ніка-Центр, 2009. — 620 с.
6. *Бодрецький М.* Проблематика довгострокового кредитування // *Вісник НБУ*. — 2011. — №5. — С. 32—38.
7. *Гроші та кредит: Підручник / За ред. Б. С. Івасіва.* — К.: КНЕУ, 2010. — 510 с.
8. *Гроші та кредит: Підручник / М. І. Савлук, А. М. Мороз та ін.; За заг. ред. М. І. Савлука.* — К.: КНЕУ, 2009. — 602 с.
9. *Денґи, кредит, банки: Учебник / Под ред. О. И. Лаврушина.* — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Финансы и статистика, 2010. — 464 с.
10. *Лепак Р. І.* Сучасні інструменти активізації інвестиційного кредитування // *Науковий вісник*. — 2010. — № 16.3. — С. 262—270.

11. Луців Б. Л. Банківська діяльність у сфері інвестицій. — Тернопіль: Економічна думка & Карт-бланш, 2010. — 320 с.
12. Майорова Т. В. Банківське кредитування інвестиційних проектів: Автореф. дисертації на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук: 08.04.01 / Київ. націон. екон. ун-т. — К., 2009. — 19 с.
13. Майорова Т. В. Довгострокове кредитування інвестиційних проектів // Фінанси України. — 2007. — №5. — С. 48—51.
14. Основы банковского дела в Российской Федерации: Учеб. пособие / Под ред. О. Г. Семенюты. — Ростов н/Д: Феникс, 2009. — 368 с.
15. Пересада А. А., Майорова Т. В. Інвестиційне кредитування: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2010. — 364 с.
16. Попова Н. В. Банківське інвестиційне кредитування: стан і перспективи розвитку: Автореферат дисертації на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.04.01 / Тернопільська академія народного господарства. — Тернопіль, 2010. — 22 с.
17. Рісін М. В. Економічна сутність довгострокового кредитування та його функції // Регіональна економіка. — 2010. — № 1. — С. 190—197.
18. Теорія грошей: Навч.-метод. посібник / За ред. А. Гальчинського. — 2-ге вид. — К.: Основи, 2010. — 413 с.

Статтю подано до редакції 22.05.11 р.

УДК 330.45

К. Є. Поліщук,
аспірант, ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ДЕЯКІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ РИЗИКАМИ

Статья посвящена анализу системы управления банковскими рисками, рассмотрено современные подходы к пониманию сущности и составляющих элементов системы, раскрыто содержание каждой из составляющих частей.

The article is dedicated to analysis of the system of banking risk management, modern approaches to understanding of essence and the constituent elements are reviewed, the content of each of the constituent components is disclosed.

Стаття присвячена аналізу системи управління банківськими ризиками, розглянуто сучасні підходи до розуміння сутності та складових елементів системи, розкрито зміст кожної зі складових частин.

Ключевые слова: банковские риски, коммерческий банк, оценка рисков, управление рисками.

Keywords: banking risks, commercial bank, risk assessment, risk management.

Ключові слова: банківські ризики, комерційний банк, оцінка ризиків, управління ризиками

Постановка проблеми. Ризик-менеджменту, як відносно молодому напряму банківської діяльності, властивий тісний зв'язок науково-теоретичних досліджень і практичних методичних розробок. Балансування між прибутковістю та ризиком, пошук оптимального їх співвідношення розглядається як одне з важливих і складних завдань, що постають перед менеджментом банківської системи.

У сучасних умовах функціонування банківської системи постійно розширюється спектр банківських послуг, удосконалюються банківські технології, зростають можливості банківського бізнесу. За таких умов постає питання створення адекватної системи управління ризиками, що передбачає чіткий розподіл обов'язків між підрозділами та забезпечує прийняття керівництвом збалансованих рішень, що має велике значення як для розвитку теорії управління, так і для розширення сфери застосування в банківській діяльності.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Проблематика управління банківськими ризиками знайшла відображення в наукових працях і публікаціях багатьох зарубіжних і вітчизняних учених — В. Вітлінського [3], М. Дмитренка [5], Ж. Довганя, П. Ковальова